

Enhavo: Eseo pri arĥivado

ESEO PRI ARĤIVADO

Paŝo post paŝo proksimiĝas la tempo, kiam ĉiu literatur-kreanto konsciĝas, ke oni devas siajn kreaĵojn – ĉu valorajn, ĉu informajn – deponi en iun alian spacon ol estas onies propra loĝejo; malplenigi ĝin de la verkaĵoj, kiujn amasigis tie aŭ la propra kreemo, aŭ la kolektemo. Ni tiamaniere adiaŭas nian longan vivepokon. Kun bedaŭro. Sed devas tiel esti: oni devas la kreaĵojn konservi por niaj posteuloj (kaj por esploristoj); nur la estonteco montros, kiuj estas „juvel-aĵoj“ kaj kiuj nur „paperaĉoj.“

Ekstaras la pragmata demando: kien tion deponi?

Ja ekzistas grandaj institucioj en ĉeĥa respubliko destinitaj por tiuj aferoj. Ekzemple miajn materialojn mi forveturigis en Památník

národního písemnictví, Praha (La deponejo por nacia literaturo, Prago). La menciita institucio ne estas sola en nia respubliko. Por „moravianoj“ ekzistas la same grava deponejo – Památník písemnictví na Moravě. La instituto havas sian informilon, kiu nomiĝas LITERKA (koncerne „literojn“), kies redaktoro estas Libor Kalina. Kaj same, kiel en Prago, ankaŭ la moraviaj

esperantistoj estas tie akceptataj afable kaj serioze.

Jen la intervjuo de Libor Kalina kun Miroslav Malovec, kiu estis publikigita en LITERKY, januaro 202ĵ:

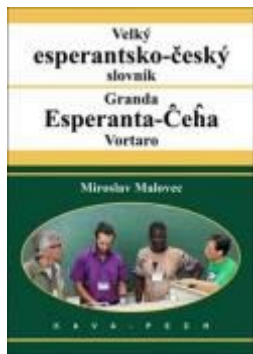
En la ekspozicio pri František Kožík (*rim.: la verkisto F.K. estis ankaŭ esperantisto. M.T.*), kiu ĵus videbliĝis en nia instituto (*rim: en Rajhrad. M.T.*) oni povas konatiĝi ankaŭ kun liaj literaturaj verkoj tradukitaj en Esperanton. Vi – kiel estro de esperantistoj en Brno – dediĉas vin ankaŭ al tradukado. Ĉu vi povas diri, kiujn tradukaĵojn vi havas en via „portfolio“ ?

Doktoro Johano Faŭsto (por la pupteatro ĜOJO); el la libro de Kožík pri Komenio *Lumo en tenebroj (Světlo v temnotách)* mi tradukis la duan parton de la verko (la romanon kiel tuton tradukis Zdeněk Rusín); kun Jiří Patera mi tradukis novelojn de Jaroslav Hašek (Sub la E-titolo: *Ne nur la soldato Švejk (Nejen voják Švejk)*...

La interretajn paĝojn el *la gazeto VEDEM* (pri la judaj infanoj en Terezín); la operon *Sternenhoch* de Ivan Acher (Laŭ Ladislav Klíma) cele al prezentado en la Nacia teatro en Prago; la poemvolumeton *Ekaŭdi la animon (Uslyšet duši)* de la poetino Věra Ludíková (komuna traduko mia kaj de Jaroslav Mráz). Pasintjare printempe mi tradukis *Hrátky s čertem* de Jan Drda por la studenta teatrogrupo DOMA de la gimnazio en Svitavy, aŭtune la fabelojn de Gabriela Kopcová *Vesmírníčky* kaj la verketon *Desegnitaj humuraĵoj* de Pavel Rak.

De la mala flanko – el Esperanto en la ĉeĥan -- mi tradukis en la jaro 1996 *Nový realismus de Bruno Vogelmann* (kunlabore kun Václav Pecák). Kaj en la jaro 2004 la libron de Detlev Blanke: *Interlingvistika – cesty k odborné literatuře*.

coval jsem učebnici *Gramatiko de Esperanto* (1988) kaj kun Karel Kraft kaj kolektivo, *Esperanta-ĉeĥa vortaro/Ĉeĥa-esperanta vortaro* (1998). Kaj en la jaro 2017 *Velký esperantsko-český slovník*. (Ĉiuj estis eldonitaj de la KAVA-PECH-eldonejo). Sed mi ĉefe okupiĝas pri ciforigado de aliaj verkistoj, de ilia verkaro. Kaj mi estas ankaŭ jam 30 jarojn redaktoro de la esperanta bulteno „STARTO“ (4 numerojn jare, kutime 32-paĝa presaĵo).

Pri kio vi aktuale laboras kaj kion vi kreas nuntempe ?

Mi preparas la eldonon de la Ĉeĥa-esperanta vortaro (nun mi nur atendas fakajn rimarkojn de Zdeněk Pluhař) kaj samtempe prilaboras la manuskriptojn de jam ne vivantaj esperantistoj (beletraĵojn, faktografiojn) por nia esperanta interreta arĥivo; por venontaj generacioj.

Sub la titolo *Paměť českého esperantského hnutí* mi havas en mia komputilo ĉirkaŭ 500 pecojn pri elstaraj esperantistoj kaj mi daŭrigas la aferon. Iam ilia verkaro estas en manuskriptoj, iam dividita en diversaj gazetoj, revuoj (poemoj, rakontoj). Ĉi tie ni substreku, ke kelkaj el ili (t.e. ciferigitaj) estis eĉ eldonitaj: Máj (Majo) de K.H.Mácha, Vlastní životopis Karla IV. (La biografio de Karlo la IV – el lia propra mano), Válka s mloky (Milito kontraŭ salamandroj) de K.Čapek, poemoj de Otokar Březina ktp. Krome mi en Esperanton tradukas la interretan programon „Prestashop“. Nun mi estas en preparstato de la romano **Na doli-nách** svítá de František Kožík, ĉar Josef Vondroušek (kiu forpa-

sis) jam ne sukcesis tion fini. En mia loĝejo troviĝas kelkaj „bananskatoloj“ de manuskriptoj atendantaj prilaboron antaŭ ol mi ilin deponigos en nian Esperanto-muzeon en Svitavy. Tio ja daŭros jarojn...

Kion por vi persone signifas Esperanto kaj kian uzeblon ĝi havas en la nuna tempo ?

Mi okupiĝas pri ĝi jam pli multe ol 50 jarojn kaj mi diras, ke ĝi estas mia „tria kultura kontinento.“ La unua kaj la dua estas la literaturo ĉeĥa kaj la literaturo tutmonda; el la nacia mi konas centojn da nomoj, kontraŭe el la dana aŭ islanda – mi konas nur kelkajn. Esperanton mi regas ne nur kiel Lingvon, sed mi konas bone ankaŭ ĝiajn historion, institutojn, personulojn, literaturon, kongresojn ktp. Do ankaŭ centoj da nomoj kaj faktoj. Nia biblioteko, kiun mi prizorgas, havas 5000 titolojn. Eble vi scias, ke mi fondis la ĉeĥan Vikipedion (2002), sed mi dediĉas min ĉefe al la Vikipedio esperanta, kiu por mi estas „vidigo“ (pruvo) de la menciita tria kontinento. En ĝi partoprenadas esperantistoj el la tuta mondo (pri siaj kreaĵoj, pri diversaj gravaj personoj, pri belaĵoj de sia lando, pri informoj en diversaj fakaj areoj ktp.). Tial nia kolektiva verko-amaso havas jam 300 000 artikolojn. Fremdajn lingvojn oni lernas plejparte por gajni kaj havi informojn. Tial mi volas, ke Esperanto estu ankaŭ unu el la informofontoj. Ne ĉiu regas la anglan aŭ la germanan aŭ la francan; kaj se nia esperanta Lingvo jam ekzistas – estu uzebla kaj utila al la homaro, al la homoj servu la granda laboro, kiun niaj antaŭuloj faris en la pasintaj jarcentoj. Ĝi enhavas eble eĉ milionojn da nevideblaj laborhoroj. Kompreneble ke aliaj esperantistoj korespondadas reciproke kaj vojaĝadas, ĉiu laŭ sia emo kaj eblo.

Margit Turková